Liikenne- ja viestintävirasto
Transport- och kommunikationsverket

LAUSUNTO

Liikenne- ja viestintävaliokunta

LiV@eduskunta.fi

Päiväys/Datum
16.04.2025
Dnro/Dnr
TRAFICOM/204892/03.03.01/2025
Viite/Referens
HE 22/2025 vp

Liikenne- ja viestintäviraston lausunto hallituksen esityksestä laeiksi ilmailulain, liikenteen palveluista annetun lain ja yhteistoimintalain muuttamisesta

Eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Liikenne- ja viestintäviraston asiantuntijaa kuultavaksi ja kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi ilmailulain, liikenteen palveluista annetun lain ja yhteistoimintalain muuttamisesta. Liikenne- ja viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta lausua ja esittää lausuntonaan seuraavaa:

Liikenne- ja viestintävirasto pitää tärkeänä, että lupakirjaan tai kelpoisuuteen liittyvistä viranomaisen toimenpiteistä olisi tarvittaessa mahdollista ilmoittaa henkilön työnantajalle tai toimeksiantajalle, jos henkilö työskentelee lentoturvallisuuteen vaikuttavissa tehtävissä. Keskeisimpiä henkilöryhmiä tämän kannalta ovat matkustajalentokoneiden kapteenit ja perämiehet sekä lennonjohtajat. Nykyinen lainsäädäntö lähtee siitä, että henkilöllä itsellään on velvollisuus ilmoittaa työnantajalleen kelpoisuudessaan tapahtuneista muutoksista. Jos henkilö itse kuitenkin jättää noudattamatta ilmoitusvaatimuksia, säännökset eivät oikeuta viranomaista ilmoittamaan lupakirjan tai lääketieteellisen kelpoisuustodistuksen peruutuksesta tai keskeytyksestä hänen työnantajalleen. Tällä on merkitystä etenkin päihteiden käytöstä tai mielenterveysongelmista johtuvissa tapauksissa, jolloin tehtävään soveltumattoman henkilön työskentely esimerkiksi matkustajalentokoneen ohjaamossa olisi voitava turvallisuussyistä välittömästi estää. Rautatieliikenteen ja merenkulun alalla on jo olemassa vastaavaa lainsäädäntöä.

Liikenne- ja viestintävirasto katsoo, että viranomaisella tulisi olla tarvittaessa mahdollisuus puuttua kaikkeen ilmailun turvallisuutta vaarantavaan toimintaan, myös silloin kun kyseinen toiminta itsessään ei edellytä lupaa tai ilmoitusta. Valvontatoiminnassa on ajoittain tullut esiin tilanteita, joissa jonkin ilmailualalla toimivan yrityksen tai henkilön toiminta selvästi vaarantaa lentoturvallisuutta, mutta viranomaisella ei ole siihen puuttumiskeinoja, koska ilmailulain ja liikenteen palveluista annetun lain seuraamussäännökset koskevat vain luvan- tai ilmoituksenvaraista toimintaa. Aiemmin tällaista toimintaa on ollut lentoasemilla tapahtuva maahuolinta (ilma-alusten jäänpoisto, tankkaus, kuormaus jne.), joka sittemmin muutettiin EU-lainsäädäntöön perustuvalla määräyksellä ilmoituksenvaraiseksi. Edelleenkään viranomaislupaa tai ilmoitusta ei vaadita esimerkiksi liidinlentäjiltä tai laskuvarjohyppääjiltä. Lisäksi viime aikoina yleistynyt toimintamuoto on osaomistukseen perustuva lentotoiminta (fractional ownership), jossa henkilö tai yritys hankkii osuuden joko ilma-aluksesta tai sitä hallinnoivasta organisaatiosta ja saa sitä kautta käyttöoikeuden myös yrityksen muuhun

lentokalustoon. Tällainen toiminta katsotaan ei-kaupalliseksi eikä siihen vaadita lentotoimintalupaa. Kuitenkin jos yritys toiminnassaan jättäisi noudattamatta turvallisuusvaatimuksia niin, että lentoturvallisuus vaarantuu, viranomaisen olisi voitava puuttua siihen ensi vaiheessa huomautuksen tai varoituksen kautta ja viime kädessä kieltämällä toiminta.

Virasto kannattaa sääntelyä, joka antaisi työnantajalle oikeuden määrätä lentoturvallisuuteen vaikuttavissa tehtävissä työskentelevä henkilöstö puhalluskokeeseen myös silloin, kun kyseessä ei ole pakkokeinolaissa tarkoitettu epäily syyllistymisestä ilmaliikennejuopumukseen. Tämä olisi tärkeää myös lentoyhtiöille EU-lainsäädännössä asetettujen velvoitteiden noudattamiseksi, sillä lentotoiminta-asetus (EU) 965/2012 velvoittaa lentotoiminnan harjoittajaa ottamaan käyttöön menettelyn, jolla ehkäistään ja havaitaan psykoaktiivisten aineiden väärinkäyttö ohjaamo- ja matkustamomiehistön sekä muun turvallisuuteen välittömästi vaikuttavan henkilöstön keskuudessa. Vastaava sääntely on merityösopimuslaissa, ja se olisi perusteltu myös lentoliikenteessä.

Virastoon saapui viime vuonna noin 1400 lentoestelupahakemusta. Lentoestelupahakemuksista on hallintolain mukaan kuultava sitä, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee. Lentoesteellä voi olla vaikutus yhteen tai useampaan lentopaikkaan, sekä lentomenetelmiin, jotka lentomenetelmäsuunnittelupalveluiden tarjoaja on suunnitellut. Kun hakija on jo ennen lupahakemuksen tekemistä yhteydessä lentopaikan pitäjiin ja lentomenetelmäsuunnittelupalveluiden tarjoajaan selvityksen saadakseen, hän voi huomioida jo hakemusvaiheessa näiden toimijoiden esille tuomat näkökulmat sen sijaan, että lentoesteluvan myöntämiseen liittyviä edellytyksiä ja lupaehtoja ryhdytään tarkastelemaan vasta kaikkien asianosaisten kuulemisen jälkeen. Lakiuudistuksen toteutuessa virasto kehittää ohjeistustaan niin, että selvitysten pyytäminen ja lupahakemuksen tekeminen on hakijalle mahdollisimman helppoa.

Jari Pöntinen
johtaja

Leila Iikkanen
lakimies

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) 16.4.2025. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa sähköisiä allekirjoituksia tukevalla lukijaohjelmalla tai Traficomin kirjaamosta.